

האם דרושה לנו פרה דו־תכליתית?

במקום הראשון פרה מובחרת לכל הדיעות ומכל הבחינות, הרי הסגנית (הפרה „ורד“ מנירים), שרבים אף הציעו כ„מלכה“, מייצגת טיפוס גם, מגודל ובלתי חלק, ללא חלבניות רבה. גם אם פרה כזו היא במקרה יצרנית טובה, הרי איננה יכולה לשמש אידיאל.

ארשה לעצמי להסתייע כאן בעדותו של המומחה לטיפוח בקר שהוזמן לתערוכה, הפרופ' סור טרימברגר מארה"ב; אף על פי שהכיר יפה במצבנו הכלכלי, המחייב טיפוח פרה שופעת חלב ובשר גם יחד, הרי לא גרס שאמנם מגיע תואר כבוד לפרה זו, כמו כן הסביר לשומעיו כי בד בבד עם גידול משקל גופה של פרה ב־100 ק"ג, עליה להניב 300 ק"ג חלב נוספים בשנה כדי שתשלם עבור הוצאות קיומה היקרות יותר, ורק אם תניב למעלה מהנ"ל תותיר ריווח כלשהו. ומה בדבר השימוש בפרים מגזע הבשר או פרים כבדי־גוף או נבחנים למהירות גדילת בניהם?

אמנם מושפעים אנו כאן מן המצב בחר"ל, אולם יש לדעת שהשימוש בפרים מגזעי הבשר בעדרי חלב מצומצם למדי, ונפוץ הוא בעיקר בגזעים הקלים (ג'ארסי, גארנסי ועוד), אשר ערך ולדותיהם לבשר נמוך ביותר. לגבי השימוש בשרולה בגזע הולשטיין אין עדיין תוצאות. ואילו הפר המוליד ולדות גדולים — ברוך יהיה לנו, נוכל להשתמש בו ללא הגבלה בפרות שאין בדעתנו לגדל את עגלותיהן לחלב. אך ברגע שנרצה להשתמש בדמו להשבחת העדר, יש לבחננו בשבע עיניים לגבי יתר תכונותיו. אל לנו להתפשר על חשבון תכונות מבנה גוף וכושר ייצור שהוכחו במשך תקופה ארוכה ורבת תהפור כות. נזכור את הסכנה שבעובדה דלהלן: מבחן הגדילה של צאצאי הפר מתפרסם כ־3 שנים לפני מבחן התנובה של בנותיו!

ומה בכל זאת ניתן לעשות? נזכור כי הוכח לא פעם שקיים קשר בין מידות אורך ובין חלי־בניות מצד אחד, ובין מהירות גדילה מצד שני. פרה בעלת קווי־אורך בגופה — ראשה מארך.

(סוף בעמ' 24)

תנודות כלכליות משפיעות לעתים על הגדרת מטרות הטיפוח. הקפאת מיכסת החלב, למשל, העלתה את ההתעניינות בהגדלת תפוקת הבשר מעדר החלב. מגמה זו מוצדקת, ויש לחתור אליה בכל האמצעים המשקיים, כדי להגביר הכנסה מהענף ש„הוקפא“.

האם יש לכונן גם את מטרות הטיפוח („הטייפוס האידיאלי“) למגמה זו? הנה באים בוקרים וטוענים: „40% מהכנסתנו באה לנו מן הבשר. עד עתה טיפחנו רק לחלב: מעתה הבו לנו 40% טיפות לבשר, לפחות“.

ואין לך טעות גדולה מזו.

גזע הבקר שבידנו, ההולשטיין־פריזי, הוא גזע חלב מובהק, אך יחד עם זאת מן המצויינים שב־ייצרני הבשר, ובמיוחד בכל הנוגע לעגלי המר־בק. כושר ההתפתחות של אלה טוב עד כדי כך שבהתחרות עם עגלים מגזעי הבקר בחר"ל הם עומדים יפה לגבי תוספת המשקל ונצילות המזון ועולים עליהם בתפוקת בשר דל־שומן.

כל זאת, כשמטרת הטיפוח היא — הפרה העדינה, הזוויתית, ארוכת־העצם, הכרסתנית ושר־פעת חלב. ברגע שנשאף לבשרניות בטיפוח (כמה זה 40%) ונעדיף פרה מרובעת, גדולה, גסה ומגושמת, נקפח מיד חלק מהישיגנו בחלב, מבלי שנפוצה במידה ניכרת בייצור הבשר. יש הטוע־נים שאפשר כאילו להוסיף בשרניות כמטרה נוס־פת בעיצוב הפרה המושלמת. אפילו היה זה אפשרי, הרי אסור שנתעלם מהעובדה שכל סעיף נוסף ב„מטרת הטיפוח“ מחייב פשרה וויתור בסעיפים האחרים. וכן ידוע לנו שהמבנה הקר־מפאקטי, הבשרני, אינו תואם את חלבניותה של הפרה.

לאחר תצוגת הבקר שנערכה לא מכבר בסעד ניתן לומר ששאלה זו שהוצגה אינה עוד בגדר ויכוח תיאורטי, אלא הביאה כבר לשינוי גישה מצד חלק מבין הבוקרים ובעלי־המקצוע.

זכו לתשומת לב בתערוכה זו רק הפרות הג־דולות, בלא התחשבות רבה ביתר סגולות מבנה גופן. ומאידך הונחו הפרות הבינוניות (קטנות לא הוצגו שם כלל) מלכתחילה. ואם אמנם זכתה

ביקורת תקינות מכונות החליבה

לאוואל — ארה"ב). לפי הנתונים מקליפורניה גדולה התצרוכת התיאורטית פי כמה ממה שיר כולות לספק המשאבות המקובלות אצלנו. אילו היינו מקבלים נתונים אלה כהכרחיים, היה עלינו להחליף כמעט את כל הציוד! בינתיים ביררנו את הענין עם מהנדסי אלפא-לאוואל ומהם קיבלנו פרטים מדויקים (במקום הנתונים הכלליים מאוד שהיו לנו מקודם) על ציודה של חברה זו, וגם לפיהם נראים הנתונים הקליפורניים מוגזמים מאוד.

כדי להגיע להערכה נכונה של תוצאות המדידות במכשיר זה נצטרך לברר עוד כמה פרטים שטרם הצלחנו לפענחם. הובטחה לי עזרתם של אנשי אלפא לאוואל בענין זה ואני תקווה שנוכל לסכם בקרוב הנחיות מתאימות לשימוש במד זרימת האוויר.

מכשיר לרישום גראפי של פעולת המפעם
תפקידו של מכשיר זה הוא לרשום על נייר את צורת הפעימה של המפעם ולפי זה לקבוע אם המפעם תקין או שהוא פגום. עם הפעלת מכשיר עדין ויקר זה התברר שאיננו פועל בדיוקנות יתירה. מכל מקום המכשיר רושם ליקויים מסויימים רק מעט לאותה דרגה בה אנו בין כה וכה נוהגים לפסול מפעם. נשאלת כמובן השאלה: האם אנו מגזימים בדרישותינו כלפי תקינות המפעמים? שאלה זו עלינו לברר עם גורמים מוסמכים. לדאבוני לא קיבלתי תשובה ממסד קאליפורני אשר בזמנו המליץ על השימוש במכשירים אלה. עד לבירור השאלה הזאת אני רואה צורך להמשיך בפסילת מפעמים על יסוד ממצאים שלפיהם פסלנו עד כה.

מדד זרימת וואקום במערכת החלב של יחידת המכונה

מכשיר זה מודד את רמת הוואקום, הפועל ישירות על פטמות הפרה. שינויים ברמת הוואקום, הפועל על הפטמה, נחשבים כיום לאחד הגורמים העיקריים לדלקות עטין. בעיית השינויים ברמת וואקום זה קיימת במיוחד במתקני קומביין חליבה ללא צנצנות, כשהחלב נחלב ישיר מהעטין לצינור החלב העובר למחלבה (Pipe)

הוועדה האיזורית עמק-הירדן רכשה מערכת מכשירי ביקורת לתקינות מכונות החליבה, המורכבת מ-3 כלים: (1) מד-זרימת אוויר; (2) מכשיר לרישום גראפי של פעולת מפעם, ו- (3) מד-רמת וואקום במערכת החלב של יחידת המכונה (צינור החלב ליד הצומת). המכשירים נמסרו לידי ה"ח"אלי סמסון ממינהל ההדרכה ובמשותף התחלנו להפעילם במספר משקים לשם "הרצה" ולימוד. טרם הגיעה השעה להסיק מסקנות ברורות מהפעלתם הראשונה של המכשירים, וכוונת רשימה קצרה זו היא — למסור אינפורמציה בלבד ולהצביע על קשיים מסויימים, בהם נתקלנו עם ראשית עבודתנו בשטח זה.

מד-זרימת אוויר

מכשיר זה מודד את כמות האוויר הנשאבת ע"י משאבת הוואקום הוועברת במערכת הוואקום. אין מדידה זו זהה עם רמת הוואקום הנמדדת במד וואקום רגיל. כמות האוויר הנשאבת ע"י המשאבה דרך המתקן צריכה להתאים לתצרוכת התיאורטית של המכונה, לפי סוגה, גודלה וכו', בתוספת רוברת קבועה. למכשיר מצורפים נתונים וטבלאות המציינים את התצרוכת התיאורטית ושיעורי הרוברת של סוגי מכונות חליבה שונים; הטבלאות חוברו ע"י יצרני המכשירים בקאליפורניה. כאן נתקלנו בקושי הראשון: הנ"ל תונים מקאליפורניה אינם זהים עם הנתונים הכ"לליים שהיו בידינו עד כה לגבי הציוד המקובל אצלנו (מתוצרת אלפא-לאוואל — שבדיה ודח-

(סוף מעמ' 17)

צווארה עדין, גבה מתוח וארוך, החזה שלה עמוק ורגליה ניצבות וארכניות — היא מצטיינת נוסף על חלבניותה גם במשקל גוף גדול, במהירות גדילה ובבגרות מוקדמת, ויחד עם זה איננה פרת-פיטום אלא פרת-חלב מובהקת. נחתור בכיוון זה.

ובסיכום נזכור כי בתהפוכות תנאי הייצור והתכנון שלנו קרוב היום בו נתבקש שוב לייצר מאקסימום של חלב ביעילות הגבוהה ביותר. אל נפגום בינתיים בנכס הטיפוחי המפואר שבידינו.

אברהם הברון

בארי, פברואר 1963